

توانمندسازی اعضای شرکت تعاونی تولید روستایی لپویی در جهت توسعه روستایی با بکارگیری روش PRA

پوریا عطائی^۱، نسیم ایزدی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز، ataeip@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز، izadi.nasim@yahoo.com

چکیده - توسعه روستایی جزئی از توسعه هر کشور با تکیه بر روستاها است. بنابراین توسعه روستایی را باید افزایش پایدار درآمد و تولید، و بهبود شرایط زندگی در مناطق روستایی دانست. امروزه برای رسیدن به توسعه ای پایدار و متوازن، بحث سرمایه اجتماعی مطرح گردیده است. مشارکت بیشتر افراد می توان میزان این سرمایه را افزایش داد. به منظور مشارکت بیشتر افراد، لازم است توانمندسازی آنان مد نظر قرار گیرد. بنابراین نیاز به برنامه های توانمندسازی که مشارکت روستاییان را در پی دارد، کاملاً محرز می گردد. یکی از روش های توانمندسازی افراد استفاده از تکنیک PRA یا روش ارزیابی مشارکتی است. هدف این مطالعه توانمندسازی اعضای تعاونی تولید روستایی لپویی در جهت رفع مشکلات و افزایش مشارکت و توسعه روستایی با بهره گیری از روش PRA بوده است. در این پژوهش ابتدا به شناسایی امکانات، توانمندی ها و مشکلات منطقه و دسته بندی و اولویت بندی آنها با استفاده از ماتریس دو زوجی پرداخته شد. سپس بر اساس اولویت های به دست آمده با در نظر گرفتن امکانات راهکارهای کاربردی ارائه گردیده است.

کلید واژه ها - توانمندسازی، روش ارزیابی مشارکتی، تعاونی، توسعه روستایی، سرمایه اجتماعی.

۱. مقدمه

مشارکت و تعاون آن را اداره نمایند. [3]. بانک جهانی بیان می کند که تعاونی های تولید را باید بعنوان پیشگامان خصوصی سازی شناخت که تولید کننده محصولات جدید و بازارهای تازه اند و به کمک این تعاونیها سرمایه گذاری در بخش کشاورزی رونق می یابد و توسعه کشاورزی هدایت و تقویت می شود [2]. از مزایای تعاونی ها که در برخی منابع ذکر شده، توانمند کردن افراد در جهت کسب اعتبارات دولتی یا جلب سرمایه های افراد می باشد. در سیستم های کشاورزی اجاره ای فرد تولیدکننده ممکن است در بازاریابی محصولات احساس ضعف کند که تعاونی ها در این مورد می توانند مؤثر باشند. برای مثال در سال 1993، 82% از محصولات شیر در ترکیه بوسیله تعاونی ها بازار رسانی شد. سیاست های دولت و تلاش های آنها در توسعه روستایی مهم هستند علاوه بر آن مشارکت روستاییان و سازمان های غیر دولتی ضروری هستند و یکی از مؤثرترین سازمان ها در توسعه و مشارکت روستاییان تعاونی ها است [1]. از آنجایی که فلسفه ایجاد شرکت های تعاونی، تشریک مساعی برای تامین نیازهای مشترک و کاهش فشارهای مختلف است در نتیجه گردهمایی افراد در قالب یک شرکت تعاونی علاوه بر این که نیازهای آنان را تأمین می کند، باعث افزایش روحیه جمع گرایی و بهره مندی از قدرت یکدیگر برای رفع نیازی واحد می شود. این قبیل اشخاص شرکتی تشکیل و یا

توسعه روستایی پدیده ای جدای از توسعه اقتصادی - اجتماعی در سطح کلان هر کشور نیست، بلکه جزئی از آن محسوب شده ولی تأکید مهم آن معطوف به حل مسائل مربوط به جامعه روستایی و تلاش در جهت محرومیت زدایی و کاهش فقر در این مناطق است. بنابراین توسعه روستایی را باید افزایش پایدار درآمد و تولید، و بهبود شرایط زندگی در مناطق روستایی دانست. امروزه برای رسیدن به توسعه ای پایدار و متوازن، بحث سرمایه اجتماعی مطرح گردیده است که اهمیت آن به منظور رسیدن به توسعه روستایی، موضوع رو به رشد بسیاری از مطالعات در سالیان اخیر است [5]. سرمایه اجتماعی میزان اعتماد، مشارکت و ارتباطات میان اعضای یک جامعه از جمله جامعه روستایی می باشد. لذا با مشارکت بیشتر افراد می توان میزان این سرمایه را افزایش داد. به منظور مشارکت بیشتر افراد، لازم است توانمندسازی آنان مد نظر قرار گیرد. بنابراین نیاز به برنامه های توانمندسازی که مشارکت روستاییان را در پی دارد، کاملاً محرز می گردد [8]. تعاونی شرکتی است مستقل و متشکل از افرادی که بطور داوطلبانه برای رفع نیازهای و خواسته های مشترک اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود گرد هم می آیند تا به شیوه مالکیت مشترک و دموکراتیک بر اساس اصول

تجزیه و تحلیل، قدم زدن، تهیه ماتریس و غیره. این روش یکی از بهترین و مورد استفاده ترین روش ها در آموزش ترویج می باشد. یکی از مزایای استفاده از این روش، افزایش انگیزه افراد به منظور تشکیل گروه های کاری به صورت خودجوش می باشد [4].

4. نتایج

در ابتدای امر اقدام به تشکیل گروه هایی شد و قرار شد که هر گروه یک نقشه با عناوین زیر تهیه نمایند:
نقشه زمین های منطقه و وضعیت راه ها، وضعیت منابع آبی و چاه های منطقه، وضعیت ماشین آلات و نوع آنها، وضعیت میزان زمین های زراعی، وضعیت نوع محصولات زراعی، باغی و دام و میزان هر یک.

سپس، به شناسایی امکانات، توانمندی ها و مشکلات منطقه و دسته بندی و اولویت بندی آنها با استفاده از ماتریس پرداخته شد. مشکلات عنوان شده توسط بهره برداران عبارت بودند از: مشکل خشکسالی و کمبود آب، مصرف بی رویه آب، عدم مشارکت کشاورزان، مشکل تسهیلات بانکی، وام و وثیقه، برداشت بی رویه آب توسط مناطق همجوار، عدم تضمین قیمت محصولات کشاورزی، استفاده نادرست از منابع طبیعی و از بین رفتن آنها، واردات بی رویه محصولات کشاورزی و سیاست های غلط دولت، کمبود کلاس های آموزشی و ترویجی، ضعیف بودن خاک، کمبود درآمد، عدم هماهنگی سازمان های جهاد کشاورزی و آب، مشکل واسطه ها، قطعه قطعه بودن اراضی و کوچک بودن آنها، مشکل اشتغال، شور بودن اراضی، کمبود و گران بودن قطعات ماشین آلات، فرسودگی ماشین های کشاورزی منطقه و عدم خدمات پس از فروش، کشت بی رویه عدم برنامه ریزی در کشت محصولات، عدم اطلاع رسانی مناسب، کمبود ادوات مدرن، تلفات محصول به دلیل عدم دسترس و ماشین های نامناسب، مشکل برق و سوخت ماشین ها، عدم نظارت بر مصرف آب، عدم استقبال کشاورزان از کلاس های آموزشی ترویجی.

مشکلات ذکر گردیده توسط خود کشاورزان، به 11 دسته تقسیم گردید شامل:

1. مشکل آب
2. مشکل زمین
3. مشکلات فرهنگی
4. مشکلات ناشی از عدم تسهیلات
5. مشکلات بازاریابی
6. مشکل اشتغال
7. مشکلات آموزشی و اطلاع رسانی
8. مشکلات زیربنایی (مانند برق، جاده و غیره)
- 9.

سرمایه جزئی که می پردازند اعتبار کافی به دست آورده و هر یک از شرکاء اگر احتیاجی داشت با سود ناچیزی از شرکت وام می گیرد. در شرکت تعاونی سرمایه و نفوذ اشخاص نقش مهمی ندارد و شرکاء هر قدر سرمایه داشته باشند بیش از یک رأی نخواهند داشت و سود هم به نسبت سرمایه تقسیم در همین راستا صندوق تعاون کشور با فراهم کردن شرایط لازم در قالب عقد تفاهم نامه در صدد ارائه خدمات اعتباری به شرکت های تعاونی صنایع روستایی کرده است تا با ارائه این خدمات در جهت پیشرفت و بهبود کیفیت این بخش گام موثری بردارد. در شرایطی که اقتصاد دولتی با حضور نیرومند و نابرابر با اقتصاد بخش خصوصی در حال رقابت است و اقتصاد دولتی با بدنه سنگین و فربه و ناکارآمد خود به همراه سرمایه های مادی و معنوی بسیار به میدان مسابقه آمده تا با اقتصاد خصوصی دارای بدنه ضعیف و البته با ادعای کارآمدی و خلاقیت به رقابت پردازد، اقتصاد تعاونی به دلیل ضعف ساختاری، فقدان بهره مندی از مدیریت علمی و تخصصی و بی توجه به شرایط و قواعد بازی تنها در میدان مسابقه راه می رود و انتظار دارد تا همواره اقتصاد دولتی دست او را بگیرد [7].

2. معرفی منطقه لپویی و تعاونی تولید روستایی

شهر لپویی در 30 کیلومتری شهرستان شیراز واقع گردیده است و از جمله شهرهای بخش زرکان می باشد. این شهر در منطقه ای کوهپایه ای در دامنه کوه کتک که جزء ارتفاعات زاگرس می باشد، بنا گردیده است. عمده زمین های زراعی زیر کشت گندم و نیز آفتابگردان می باشد. همچنین کشت ذرت، یونجه و صیفی جات نیز در این منطقه رواج دارد. زمین ها بسیار پراکنده و قطعه قطعه می باشد. شرکت تعاونی تولید روستایی لپویی در سال 1375 تاسیس گردیده است و دارای 220 عضو می باشد. این تعاونی تاحدودی توانسته به برخی از اهداف خود دست یابد اما دربرخی موارد از جمله مشارکت فعال اعضای تاحدودی دارای مشکل است.

3. روش پژوهش

در این پژوهش از روش ارزیابی مشارکتی برای توانمندسازی اعضای تعاونی مورد نظر استفاده شده است. یکی از روش های توانمندسازی استفاده از تکنیک PRA یا روش ارزیابی مشارکتی است. در این رهیافت، متخصصان در ارزیابی مسائل روستایی از مشارکت کشاورزان بهره می برند [6]. این شیوه دارای روش هایی است از جمله نقشه کشی، مدل سازی،

سیستم نامناسب قیمت گذاری، واردات محصولات کشاورزی و غیره).

مشکلات مربوط به ماشین آلات 10. مشکلات سایر سایر نهاده ها (غیر از ماشین آلات) 11. مشکلات دولتی (مشکلات مربوط به نهاده‌ها، عواملی چون

جدول 1- استفاده از ماتریس دو زوجی جهت اولویت بندی مشکلات کشاورزان لهیبی

دولتی	سایر نهاده‌ها	ماشین-آلات	زیربنایی	آموزش و اطلاع-رسانی	اشتغال	بازاریابی	تسهیلات	فرهنگی	زمین	آب
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	11	2	2	8	7	2	2	2	3	زمین
8	3	3	3	3	7	3	3	3		فرهنگی
2	11	4	4	8	7	6	5			تسهیلات
4	11	5	5	5	7	6				بازاریابی
4	11	6	6	8	7					اشتغال
9	7	7	7	7						آموزش و اطلاع-رسانی
4	11	10	8							زیربنایی
1	11	9								ماشین-آلات
2	10									سایر نهاده‌ها
6										دولتی

مهار سیلاب ها و مدیریت صحیح آب های موجود، ایجاد کانال های اختصاصی برای انتقال آب از سد درودزن.

- ریشه یابی مشکلات آموزشی و فرهنگی

1. سنتی و سلیقه‌ای بودن کشاورزی 2. عدم استقبال از طرف کشاورزان برای آموزش 3. مبنا قرار دادن تولید بیشتر و رقابتی کردن از سوی دولت 4. کمبود برنامه‌های آموزشی در رادیو و تلویزیون در زمینه کشاورزی 5. عدم سیاست گذاری از طرف دولت.

راهکارها:

آموزش از طریق رسانه ها، آموزش از طریق شرکت های مشاوره ای، تداوم آموزش، فرهنگ سازی آموزش، برگزاری بازدید از مزارع زارعین موفق.

- ریشه یابی مشکلات دولتی

1. واگذاری زمین های کشاورزی به بخش صنعت 2. مشکلات کاغذبازی 3. تفکیک زمین های کشاورزی از دامپروری 4. عدم ارائه تسهیلات دولتی 5. واردات و

مشکلات بهره برداران به ترتیب اولویت عبارت بودند از :

آب، آموزش، فرهنگی، دولتی، زمین، اشتغال، زیربنایی، بازاریابی، سایر نهاده ها، تسهیلات، ماشین آلات.

ریشه یابی نیازها، مشکلات، موانع و محدودیت ها و تعیین راهکارهای حل مشکلات اولویت دار:

- ریشه یابی مشکل آب

1. خشکسالی و کمبود بارندگی 2. وجود چاه های غیر مجاز در مناطق مجاور 3. مصرف بی رویه و غیراصولی آب 4. عدم سیاست گذاری مناسب 5. خشک شدن تالاب ها 6. عدم حمایت دولت برای اجرای آبیاری نوین.

راهکارها:

احداث سد در مسیر آب، پلمپ کردن چاه های غیر مجاز مناطق اطراف توسط دولت، مشارکت در مصرف صحیح آب، نظارت بخش دولتی، اجرای روش های جدید آبیاری، افزایش میزان اطلاع رسانی و آموزش در مصرف بهینه آب،

عدم تضمین قیمت محصولات.

راهکارها:

واگذاری زمین های بکر برای فعالیت های دامپروری، نظارت بر واگذاری زمین و مدیریت آبیاری، همکاری بیشتر و ارتباط مستقیم کشاورزان با سازمان ها، واگذاری مدیریت از بخش دولتی به مردم.

• ریشه یابی مشکل زمین

1. کوچک و قطعه قطعه بودن 2. شور بودن 3. آیش نبودن زمین 4. عدم تسطیح زمین ها.

راهکارها:

یکپارچه سازی زمین ها توسط کشاورزان و حمایت دولت، تسطیح زمین و اجرای روش های جدید آبیاری، آزمایش خاک از طریق تعاونی روستایی، جلوگیری از قطعه قطعه شدن زمین ها توسط خود کشاورزان، مدیریت زمین ها.

• ریشه یابی مشکل اشتغال و بازار

1. قطعه قطعه شدن زمین ها 2. رشد جمعیت 3. عدم وجود کشتارگاه و صنایع مرتبط با دامپروری در منطقه 4. عدم حس مشارکت و تعاون 5. عدم پرداخت تسهیلات از طرف دولت.

راهکارها:

احداث و راه اندازی صنایع تبدیلی، پرورش مرغ بومی، احداث کشتارگاه، ایجاد فرصت های شغلی، مشارکت کشاورزان و تسهیم سرمایه و کار، بازاریابی و رفع مشکلات بازار رسانی، حمایت دولت از صنایع تبدیلی.

• ریشه یابی مشکل زیربنایی

1. مصرف نادرست از منابع (آب و زمین) 2. درآمد ناکافی 3. عدم هماهنگی تولید و تقاضا 4. مشکلات پس از برداشت (انبار، سردخانه و غیره).

راهکارها:

کشت متناوب، اشتغال زایی، تثبیت قیمت ها، تناسب میزان تولید با تقاضای بازار، احداث انبار و سردخانه در منطقه.

• ریشه یابی مشکل ماشین آلات

1. قدیمی بودن ادوات 2. عدم حمایت دولت از خرید ادوات 3. عدم مکانیزه بودن ادوات 4. عدم برنامه ریزی مناسب در زمینه توسعه مکانیزاسیون 5. عدم اطلاع رسانی و آموزش 6. عدم مشارکت کشاورزان.

راهکارها:

توسعه مکانیزاسیون، آموزش مناسب و نحوه استفاده صحیح از ماشین های جدید، ایجاد شرکت مکانیزاسیون، توجیه

بهره برداران نسبت به اهداف تشکل و تحلیل جایگاه آنها و تعیین گروه های کاری.

بعد از بررسی مشکلات، ریشه یابی آنها و تعیین راهکار برای حل مشکلات توسط خود کشاورزان، اقدام به توجیه بهره برداران نسبت به اهداف تعاونی و نیز جایگاه آن و همچنین، فلسفه و علت عضویت آنها در شرکت شد. پس از آن به مقایسه اهداف عنوان شده توسط افراد و اهداف از پیش تعیین شده که در اساسنامه شرکت ذکر شده، پرداخته شد. همچنین در مورد چگونگی انتخاب هیات مدیره و نیز مدیر عامل بحث شد. برخی از اهداف عنوان شده با اهداف از پیش تعیین شده همراستا بوده و در برخی موارد، تضادهایی به چشم می خورد. برخی عقیده داشتند که بایستی شرکت تعاونی جدیدی تشکیل گردد اما در نهایت پس از توجیه آنان نسبت به احیاء و توانمند ساختن تعاونی موجود در روستا، رضایت افراد به نحو چشمگیری نسبت به توانا ساختن بیشتر افراد با مشارکت بیشتر آنان حاصل گردید .

• اهداف عنوان شده توسط خود کشاورزان :

2. توزیع کود، سم، بذر و غیره 2. خرید تضمینی محصولات توسط شرکت 3. برگزاری کلاس آموزشی توسط شرکت 4. فراهم نمودن ماشین های کشاورزی 5. کمک در تهیه وام و تسهیلات 6. حل مشکلات کشاورزان و اعضاء.

اهداف تعاونی تولید طبق اساسنامه شرکت :

1. یکپارچه سازی کشت و ایجاد یک واحد اقتصادی تولید 2. ایجاد روحیه همکاری و مشارکت در کار تولید 3. جلوگیری از خرد شدن اراضی کشاورزی 4. استفاده مشترک از ماشین آلات و تجهیزات و افزایش سطح مکانیزاسیون 5. افزایش راندمان آبیاری و سطح زیر کشت آبی و افزایش تولید در واحد سطح 6. افزایش درآمد کشاورزان و اعضاء شرکت و کاهش هزینه های تولید 7. فراهم شدن زمینه لازم برای خدمات زیربنایی 8. امکان اعمال سیاست های کشاورزی منطبق بر منطقه 9. ایجاد آموزش های فنی 10. ایجاد امکانات لازم برای استفاده از تسهیلات بانکی 11. فراهم شدن ایجاد صنایع تبدیلی و فراوری محصولات کشاورزی و دامی و بازاریابی آنها 12. خرید و صادرات محصولات

همچنان که مشاهده می گردد، کشاورزان عضو شرکت تعاونی از بسیاری از اهداف و وظایف شرکت تاکنون آگاهی

نداشته اند. افراد به این نتیجه رسیدند که بایستی حضور فعال تر و گسترده تری در تعاونی داشته و مسوولیت بیشتری را در قبال آن احساس نمایند. به همین منظور از آنان خواسته شد برای مدیریت و نظم بیشتر و جلوگیری از موازی کاری ها، گروه های کاری در بین خویش تشکیل دهند و هر گروه به انجام امور مرتبط با خویش پرداخته و نیز در هر ماه گروه های کاری به تشکیل جلسه و تبادل نظر به منظور ارتباط بیشتر با یکدیگر بپردازند. در این جلسه بحث سرمایه اجتماعی که در مقدمه نیز آمده بود به طور مبسوط عنوان شد و کشاورزان به اهمیت مشارکت، ارتباط بیشتر با یکدیگر و نیز ضرورت اعتماد به همدیگر به میزان بیشتری پی بردند. در نهایت افراد حاضر به صورت خودجوش، اقدام به تشکیل گروه های کار محلی نمودند که در ادامه آمده است.

• عوامل موثر بر داشتن یک تعاونی موفق از دیدگاه خود کشاورزان :

مشارکت خود اعضا و احساس مسوولیت، وجود مدیر عامل دلسوز و فعال، داشتن پول و سرمایه بیشتر ، وجود یک رهبر محلی در تعاونی، احترام و اعتماد اعضا به یکدیگر و نیز اعتماد متقابل اعضا و مدیر عامل، فعال نمودن بیشتر اعضا.

باتوجه به اینکه افراد در قالب تشکل بهتر می توانند به توانمندی برسند، لذا برای داشتن یک تعاونی موفق پیشنهاد گردید که گروه های کاری تشکیل گردد.

گروه های کاری مورد نیاز

گروه آب، گروه زمین، گروه آموزش و فرهنگ، گروه اشتغال، گروه زیربنایی، گروه ماشین آلات و سایر نهاده ها، گروه تسهیلات

وظایف گروه آب:

پیگیری پروژه ها و برنامه های درخواستی کشاورزان (ایجاد سد در منطقه و...)، درخواست جهت نصب نمودن کنتور آب، نظارت بر نحوه و میزان آبیاری زارعین، تحقیق و بررسی روش های نوین آبیاری و ارائه نتایج به سایر زارعین، تشکیل جلسات ماهیانه و بررسی مشکلات و ارائه راهکارهای عملی
وظائف گروه زمین:

تشکیل جلسه توسط سرگروه و توجیح سایر کشاورزان جهت جلوگیری از قطعه قطعه شدن اراضی، یکپارچه سازی اراضی و مشخص کردن یک نفر به عنوان مدیر مزرعه برای

هر 4 هکتار، آشنایی کشاورزان با ادوات مکانیزه جدید جهت جلوگیری از تخریب زمین، پیگیری برای اجرایی شدن تسطیح دقیق اراضی (لیزری)، توجیح نمودن کشاورزان در مورد مزایای آیش گذاشتن زمین، آگاه سازی کشاورزان جهت جلوگیری از آتش زدن بقایا

وظایف گروه زیربنایی:

آموزش و نظارت بر نحوه صحیح استفاده از آب، آموزش حفظ و نگهداری خاک، آموزش حفظ و نگهداری و استفاده بهینه از بقایای گیاهی، ترغیب کشاورزان جهت نگهداری از راه های بین مزارع فعلی و ایجاد راه های جدید، پیگیری و درخواست از مسئولین مربوطه جهت اخذ تسهیلات برای افزایش و گسترش راه های مزارع
وظایف گروه اشتغال:

آموزش کشاورزان و ایجاد انگیزه برای ایجاد طرح های کارآفرینی، اطلاع رسانی از مزایای طرح های اشتغال زایی، جمع آوری سرمایه از سرمایه داران جهت انجام طرح های اشغال زایی، شناسایی امکانات و توانمندی های منطقه و معرفی سرمایه داران، پیگیری واگذاری زمین های اطراف لپویی به افراد دارای طرح های اشغال زایی و حمایت از طرف دولت.

وظایف گروه ماشین آلات و سایر نهاده ها:

بررسی و ریشه یابی کمبود ماشین آلات نوین در منطقه، آموزش و آگاه سازی کشاورزان از ماشین آلات و ادوات کشاورزی جدید، آگاه سازی از مزایای استفاده از ادوات جدید و مکانیزه با رویکرد کاهش هزینه در عملیات کاشت، داشت، برداشت، پیگیری درخواست کشاورزان برای خرید دستگاه بوجاری و اصلاح بذر در منطقه، آموزش نحوه صحیح و مقدار درست از نهاده ها به ویژه کود و سم در کشاورزی، آموزش و اطلاع رسانی جهت استفاده کود آلی (حیوانی، بقایای گیاهی و...) به جای سموم و کودهای شیمیایی، ایجاد مرکز خرید برای در دسترس بودن نهاده ها.

وظائف گروه تسهیلات:

پیگیری و ارسال درخواست کشاورزان برای تسهیل نمودن وام های کشاورزی، پیگیری و ارسال ضمانت کلیه وام ها و تسهیلات از بین خود کشاورزان، شناسایی مشکلات فصلی منطقه و ارائه راه حل مناسب و درخواست جهت اخذ تسهیلات، اطلاع رسانی به کشاورزان در مورد انواع وام ها و تسهیلات و شرایط گرفتن آنها
وظایف گروه آموزش و فرهنگ:

بررسی نیازهای آموزشی افراد منطقه، جلب مشارکت شرکت و درخواست کلاس های مورد نیاز، جلب مشارکت اعضا جهت شرکت در کلاس های آموزشی، انتخاب محتوای دوره های آموزشی با توجه به نقطه نظرات کلیه اعضا، اطلاع رسانی مناسب جهت شرکت افراد در دوره های آموزشی، بررسی و انتخاب بهترین روش آموزشی با توجه به نظرات اعضا، برنامه ریزی جهت انجام گردهمایی کلیه گروه های کاری در فواصل زمانی مناسب جهت ارتباط بیشتر همه گروه های کاری و تبادل نظرات.

• شرایط تشکیل گروه ها:

اعضاء گروه به نحوی انتخاب گردد که مورد رضایت و اعتماد اکثریت باشد

تعداد اعضا به گونه ای باشد که تبادل و جمع آوری نظرات میسر باشد. بهتر است بیش از 5 و کمتر از 15 باشد.

یک مجمع عمومی با دعوت قبلی تشکیل گردد

سعی گردد از هر روستا حداقل یک نفر در گروه حاضر باشد در هر گروه افرادی حضور داشته باشند که در مورد موضوع مورد نظر تخصص داشته باشند

عوض نمودن اعضا در صورت ناکارآمد بودن

گزارش ماهیانه اعضا به مجمع عمومی

برگزاری جلسات اعضا به صورت ماهیانه

برگزاری جلسات بین سرگروه ها و اعضا هیات مدیره شرکت تعاونی به صورت ماهیانه

شرط عضو بودن در گروه ها، بهره بردار بودن آنان است.

ویژگی های یک سرگروه خوب از نظر خود کشاورزان:

- فعال، متعهد، مسوولیت پذیر و وظیفه شناس بودن
- مورد اعتماد بودن
- داشتن تجربه و تخصص در مورد موضوع مورد نظر
- دارا بودن وقت کافی برای رسیدن به امور و مشکلات
- داشتن آگاهی، سواد و ارتباط اجتماعی مناسب
- داشتن اخلاق و ایمان و صداقت
- دارا بودن فن بیان
- دارا بودن جسم سالم
- داشتن قدرت نفوذ و تاثیرگذاری در افراد
- احترام به عقاید دیگران

وظایف عمومی گروه ها:

- داشتن اطلاعات کامل از اعضای گروهها و ثبت اطلاعات افراد

- تشکیل کار گروه های کوچک و جذب تمام کشاورزان

- اطلاع رسانی به عموم برای شرکت در جلسات گروهها از طریق آگهی و فراخوان عمومی

- تشکیل جلسه با حضور اکثر اعضای گروه و ارائه گزارش کار گروه

- ثبت صورتجلسه در تمام جلسات و ارسال به دفتر شرکت تعاونی

- حضور سرگروه در تمام جلسات در صورت غائب بودن مشخص کردن یکی از اعضا جانشین

راه های ارتباط گروه ها با دولت

سرگروهها بعد از تشکیل جلسات مصوبات و درخواستهای خود را می توانند به صورت مستقیم به تعاونی روستایی استان ارجاع داده و مسائل و مشکلات خود را پیگیری کنند و نتایج را در اختیار سایر اعضا قرار دهند و یا اینکه درخواستهای خود را به تعاونی روستایی لپویی داده تا با تشکیل جلسه با حضور مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره مسائل بررسی و پیگیری شوند.

5. نتیجه گیری

تعاونی های روستایی از بدو تأسیس تاکنون با سرعت نسبتاً زیادی رشد و گسترش یافته و مورد استقبال و توجه زیادی از سوی روستاییان قرار گرفته است. تعاونی ها به عنوان تشکیلی اجتماعی می تواند منافع بسیاری را به همراه داشته باشد. یکی از منافع مورد نظر که در این تحقیق هم به آن پرداخته شد، توانمند کردن اعضا می باشد. در این پژوهش و با توجه به نتایج حاصل از آن مشخص شد که نقش توانمندسازی اعضا در ابعاد مختلف قابل چشم پوشی نیست که این تأثیر را می توان در زندگی روزمره و فعالیت های آنان مشاهده نمود. با توجه به این امر که پس از اتمام دوره توانمندسازی، کشاورزان به نقش مشارکت در رسیدن به توسعه تا حدود زیادی توجه شده بودند بایستی دوره های مشابه هرچه بیشتر و سریع تر استمرار داشته باشد تا بدین طریق در افراد ایجاد انگیزه بیشتری نموده و اعتماد آنان را به میزان بیشتری جلب نمود تا از هر نظر توانمند شوند.

مراجع

- [1] Rehber, E., Galor, Z., & Duman, S. (1999). Cooperative Support Systems for Rural Industrialization. *The International Turkish Cooperative Congress*, Ankara, (1999).
- [2] World Bank (1995). Cooperatives face the future. *Journal of Rural development*, 6, 14.
- [3] اتحادیه بین المللی تعاون (1384). اصول تعاونی در قرن بیست و یکم. ترجمه: طاهره اکبری، تعاون، 62، 34-29.

- [4] شعبانعلی فمی، ح. (1379). سیر تکاملی، مفاهیم و اهداف ارزیابی سریع روستایی و ارزیابی مشارکتی روستایی. مجله جهاد. 19(226-227).
- [5] طالب، م. و عنبری، م. (1384). جامعه‌شناسی روستایی با تأکید بر ابعاد تغییر و توسعه. تهران: دانشگاه تهران.
- [6] طالشی، م. (1385). نقش PRA در توسعه پایدار روستایی. دانشگاه پیام نور.
- [7] مردوخی، ب. (1382). صنایع روستایی ایران: بررسی وضعیت، شرایط توسعه. اقتصاد کشاورزی و توسعه. 30-43.
- [8] مطیعی لنگرودی، ح. (1382). برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران. انتشارات جهاد دانشگاهی، مشهد.